

Vlaamse Woonraad

Koning Albert II-laan 19 bus 12

1210 Brussel

vlaamse.woonraad@rwo.vlaanderen.be

www.vlaamsewoonraad.be

Advies 2010/06

datum	27 september 2010
bestemming	De heer Kris Peeters Minister-president van de Vlaamse Regering
kopie	Mevrouw Freya Van den Bossche Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie
onderwerp	Advies over het 'Ontwerp Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling'

1. Inleiding

Op 23 juli 2010 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het ontwerp Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO) en gelastte de minister-president van de Vlaamse Regering de ontwerpstrategie zowel voor te leggen aan de strategische adviesraden bepaald in het decreet van 18 juli 2008 (Sociaal Economische Raad van Vlaanderen, de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad Internationaal Vlaanderen), als aan alle andere strategische adviesraden.

De Vlaamse Woonraad ontving de adviesvraag op 30 juli 2010, met het verzoek een advies te formuleren binnen een termijn van 60 dagen. De Vlaamse Woonraad keurde voorliggend advies goed op 24 september 2010. Het advies werd op 27 september 2010 overgemaakt aan de minister-president van de Vlaamse Regering (met kopie aan de minister bevoegd voor wonen).

2. Het belang van duurzame ontwikkeling

Het decreet van 18 juli 2008 ter bevordering van duurzame ontwikkeling omschrijft duurzame ontwikkeling als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden tot behoeftevoorziening van toekomstige generaties in gevaar te brengen en waarbij aandacht wordt gegeven aan de integratie van en de synergie tussen de sociale, de ecologische en de economische dimensie.

De Vlaamse Woonraad hecht veel belang aan duurzame ontwikkeling en waardeert de inspanningen van de Vlaamse Regering om via voorliggende ontwerpstrategie te komen tot een coherent en beleidsdomein-overschrijdend beleid inzake duurzame ontwikkeling.

In dit advies focust de Vlaamse Woonraad zich in hoofdzaak op elementen uit de ontwerpstrategie die betrekking hebben op duurzaam wonen. 'Wonen' krijgt hierbij een brede invulling, waarin bv. ook aandacht wordt besteed aan de sociale en ruimtelijke aspecten van het wonen.

Het belang van de sector wonen en bouwen in de transitie naar een duurzame samenleving valt nauwelijks te overschatten:

Sociaal: Wonen is een basisbehoefte. Het beschikken over een degelijke woning is essentieel om zich individueel en maatschappelijk te kunnen ontplooiën. De Vlaamse Wooncode stelt uitdrukkelijk dat ieder recht heeft op menswaardig wonen, en dat de Vlaamse overheid hiertoe de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid moet bevorderen. Zolang voor een grote groep mensen niet aan deze basisvoorwaarden is voldaan, is de doelstelling om 'duurzaam te wonen in Vlaanderen' niet vervuld. De Vlaamse Woonraad is dan ook tevreden dat de ontwerpstrategie belang hecht aan de sociale ontwikkeling van mensen en het wegwerken van armoede en sociale uitsluiting (blz. 27, §1.3.2). Dit principe dient ook zijn vertaling te krijgen in de doelstellingen en acties op het gebied van duurzaam wonen.

Ecologisch: In de Europese landen is de sector wonen en bouwen, over de volledige levenscyclus bekeken, verantwoordelijk voor ongeveer 30% van de totale ecologische voetafdruk, 25 à 30% van de CO₂-uitstoot en 40 à 50% van het energieverbruik.¹ Ook het wonen en bouwen in Vlaanderen wordt gekenmerkt door elementen van 'onduurzaamheid'. Zo laat de kwaliteit en energie-efficiëntie van de woningvoorraad te wensen over, is er sprake van onduurzaam materiaalgebruik en is er een toenemende druk op de beschikbare ruimte.²

Economisch: De bouwsector is één van de drijvende krachten van onze economie. De sector stelt momenteel zo'n 200.000 arbeiders en bedienden tewerk. De bouw speelt steeds meer in op de ecologische en duurzame ontwikkelingen die nieuwe en meer technische kwalificaties eisen van de medewerkers. Een verdere 'verduurzaming' van bouwen en wonen kan tienduizenden groene jobs opleveren in de bouw en in bouwverwante sectoren.³

¹ Jones, P.T. & Demeyere, V. (2009) *Bouwstenen voor een duurzaamheidstransitie. Deel IV: Wonen en (ver)bouwen*. Oikos, nr. 49, blz. 58-60.

² DuWoBo – transitie duurzaam wonen & bouwen (2006) *Vlaanderen in de steigers. Visie op duurzaam wonen en bouwen in 2030 en actie voor nu*. Brussel, DuWoBo, blz. 5.

³ De Vlaamse Confederatie Bouw heeft het over 48.000 bijkomende groene jobs bij het voeren van een 'eco-Keynesiaans' beleid. De Goignies, G. (2010) *Vlaamse Confederatie Bouw voor eco-Kafkaïaanse regelgeving*. In: Studiedienst van de Gezinsbond (red.), Focus op duurzaam(ver)bouwen. Wat is toekomstgericht wonen? Brussel, Gezinsbond, blz. 23-28.

Participatie: Participatie en het creëren van een maatschappelijk draagvlak is een vierde –vaak vergeten– dimensie van duurzame ontwikkeling. De Vlaamse Woonraad is dan ook tevreden dat de maatschappelijke actoren en verschillende bestuursniveau's via stakeholderoverlegmomenten betrokken werden bij de totstandkoming van de ontwerpstrategie. Het verdient aanbeveling soortgelijke overlegmomenten op geregelde basis te herhalen en verder uit te diepen. Dit bijvoorbeeld naar aanleiding van een eventuele herziening van de strategie of bij een rapportering over de uitvoering van de strategie.

De Vlaamse Woonraad is tevens verheugd dat de ontwerpstrategie pleit voor een participatief (armoede)beleid waarbij mensen in armoede en het maatschappelijk middenveld betrokken worden. Dit dient ook zijn vertaling te vinden in het woonbeleid.

Deze elementen onderstrepen het belang van het voeren van een gedegen beleid op het vlak van duurzaam wonen en bouwen. Woningen hebben bovendien een zeer lange levensduur, wat het des te belangrijker maakt deze sector doordacht en grondig aan te pakken. Nu verkeerde keuzes maken heeft op lange termijn immers zeer negatieve gevolgen. Omgekeerd leggen de goede keuzes van vandaag mee de basis voor een duurzame toekomst. Om de transitie naar duurzaam bouwen en wonen te realiseren, dienen verschillende drempels te worden overwonnen. We verwijzen o.a. naar de financiële drempel die de initiële meerkost van duurzame investeringen opwerpt voor de consument (in het bijzonder de minst kapitaalkrachtigen), de trage aangroei en vernieuwing van het woningbestand (waardoor oudere, slecht geïsoleerde woningen lang in gebruik blijven) en de erfenis op het vlak van ruimtelijke ordening (met een groot aandeel verspreide en 'energie-inefficiënte' open bebouwing). Verschillende instrumenten voor duurzaam wonen en (ver)bouwen moeten mekaar versterken. Het gaat o.a. om maatregelen inzake productnormering en het stimuleren van technologische innovatie, het voeren van een prijspolitiek die duurzame keuzes binnen ieders bereik brengt, het stellen van voorbeeldgedrag door overheden (bv. in de sociale woningbouw), sensibilisering inzake duurzame ontwikkeling, enz.⁴

3. Het strategische karakter van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling

Artikel 5 van het decreet duurzame ontwikkeling stelt dat de strategienota een aantal onderdelen dient te bevatten:

- een evaluatie van uitvoering van de voorgaande strategienota;
- een omgevingsanalyse;
- de langetermijnvisie en –doelstellingen;
- de operationele kortetermijndoelstellingen en acties voor de regeerperiode.

Met betrekking tot deze elementen wenst de Vlaamse Woonraad volgende opmerkingen te formuleren:

⁴ Jones, P.T. & Demeyere, V., Op. Cit.

a) De **langetermijnvisie** over de ‘transitie wonen en bouwen’ (blz. 30, §1.3.10) is eerder een opsomming van diverse aandachtspunten en randvoorwaarden dan een daadwerkelijke visie of doelstellingen op lange termijn. Bovendien is niet van alle opgesomde elementen in de langetermijnvisie aangetoond dat zij een wezenlijke bijdrage leveren tot een ‘duurzame samenleving’.⁵

De Vlaamse woonraad meent dat een visie gebaseerd op de Vlaamse Wooncode⁶ en de visie van het transitie management Duurzaam Wonen en Bouwen (DuWoBo)⁷ een beter houvast biedt. De Vlaamse Woonraad stelt voor om de visie betreffende duurzaam wonen en bouwen als volgt te herformuleren:

“In 2050 beschikt iedereen over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, met een geringe impact op het leefmilieu, in een aangename woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid.”

Een duurzame ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit –in de ontwerpstrategie ‘fundamentele dragers voor het systeem bouwen en wonen’ genoemd– kunnen in deze visie worden ingepast, met name als belangrijke elementen van ‘een aangename woonomgeving’ en wonen met ‘een geringe impact op het leefmilieu’. In dit kader merkt de Vlaamse Woonraad op dat er voor het voeren van een duurzaam woonbeleid nood is aan een objectief inzicht in de huidige en toekomstige woonbehoeften en de hiervoor benodigde ruimte.⁸ Het staat de Vlaamse woonraad bovendien voor dat de VSDO te weinig aandacht besteed aan deze generieke en fundamentele dragers, zoals een duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

Vertrekkende van deze visie dienen vervolgens de diverse **strategische langetermijn-doelstellingen** te worden uitgewerkt. Een aantal van deze doelstellingen zit nu al vervat in de ontwerp tekst, maar het verdient aanbeveling dit meer gestructureerd en vollediger uit te werken (bv. welke zijn de strategische lange termijn doelstellingen inzake het verminderen van de impact op het leefmilieu? inzake het realiseren van de betaalbaarheid? inzake een aangename woonomgeving en vermenging van functies? ...).

⁵ We verwijzen bv. naar de doelstelling om een ‘sociale mix’ te realiseren. Zowel tussen praktijkwerkers als in de wetenschappelijke literatuur bestaat hierover geen overeenstemming. Zie o.a. Bervoets, W. en Loopmans, M. (2010) *Diversiteit en discriminatie in de sociale huisvesting. Een kritische benadering van ‘sociale mix’*. Brussel, Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding.

⁶ Iedereen heeft recht op menswaardig wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.

⁷ Wij staan voor een gezonde, veilige en sociale woonomgeving en een woning met een geringe impact op het leefmilieu (DuWoBo, Op Cit.)

⁸ Dit idee wordt tevens onderschreven door de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (SARO) in zijn advies van 3 september 2010 <http://www.sarovlaanderen.be/docs/SARO%202010-11%20Advies%20addendum%20RSV.pdf> (blz. 25, standpunt 27) i.v.m. het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

In dit verband merkt de Vlaamse Woonraad op dat de ontwerpstrategie slechts in beperkte mate gebruik maakt van de streefdoelen en paden naar duurzaam wonen en bouwen die door het transitie management DuWoBo werden uitgewerkt in de visienota 'Vlaanderen in de steigers'. Deze nota bevat zes 'transitiepaden' om de ambities inzake duurzaam bouwen en wonen te realiseren:

- naar een flexibel en transparant bouwproces;
- naar een maatschappelijk verantwoorde en innoverende bouwsector;
- naar een duurzaam materiaalgebruik;
- naar energieproducerende en energiezuinige woningen;
- naar een duurzame woonkwaliteit;
- naar een duurzame woonconsument.

Zonder zich over de volledige inhoud van deze transitieagenda te willen uitspreken, meent de Vlaamse Woonraad dat een aantal van de in deze visienota opgenomen transitiepaden en bijhorende strategielijnen nadere uitwerking verdienen in de VSDO.

b) De ontwerpstrategie vermeldt drie operationele **kortetermijndoelstellingen** inzake wonen en bouwen (blz. 37, §2.10):

- tegen 2020 daalt het energiegebruik (o.a. door isolatie, de vervanging van enkel glas en inefficiënte verwarmingsinstallaties en innovaties in de sector);
- tegen 2020 beantwoorden nieuwbouwwoningen aan de optimale energieprestatienorm;
- tegen 2020 breidt het sociaal woonaanbod uit met 65.000 eenheden.

De Vlaamse Woonraad onderschrijft het belang van deze doelstellingen (cf. infra: 4. Doorbraken ViA en Pact 2020) .

De Vlaamse woonraad merkt evenwel op dat deze operationele doelstellingen slechts invulling geven aan een beperkt deel van de zelf gestelde visie en strategische doelstellingen (cf. blz. 30, §1.3.10). Zo worden bijvoorbeeld geen operationele doelstellingen opgenomen over de wijze waarop men wil komen tot compact ruimtegebruik (afstemming tussen wonen, ruimtelijke ordening en mobiliteit), levende wijken en steden, aantrekkelijke architectuur, enz.

c) In de ontwerpstrategie worden een aantal **acties** inzake bouwen en wonen opgesomd die in hoofdzaak betrekking hebben op de uitbouw of optimalisering van diverse ondersteunende structuren en duurzaam materiaalgebruik (blz. 45, §2.1). Deze acties staan onvoldoende in verband met de zelf gestelde strategische en operationele doelstellingen (cf. infra §5).

d) **Evaluatie en bijsturing:** het decreet duurzame ontwikkeling stelt dat de VSDO een evaluatie van de uitvoering van de voorgaande strategienota dient te bevatten. De evaluatie van de voorgaande VSDO is beperkt uitgewerkt in voorliggende ontwerpstrategie. De Vlaamse Woonraad dringt aan op een grondige monitoring en evaluatie van de doestellingen en acties van de nieuwe VSDO. Dit met het oog op een eventuele bijsturing ervan.

Op basis van deze bedenkingen vraagt de Vlaamse Woonraad dat, vertrekkende vanuit de hoger voorgestelde visie op duurzaam bouwen en wonen, degelijke⁹, met elkaar samenhangende strategische en operationele doelstellingen en acties worden geformuleerd in de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling. Deze dienen op regelmatige basis te worden opgevolgd en geëvalueerd met het oog op een eventuele bijsturing.

4. Doorbraken Vlaanderen in Actie (ViA) en Pact 2020

De ViA-doorbraken en het Pact 2020 werden als vertrekbasis gehanteerd voor de actualisatie van de ontwerpstrategie.

- a) Er zijn drie **ViA-doorbraken die rechtstreeks betrekking hebben op wonen en bouwen**¹⁰:
- De plaatsing van dak- of zoldervloerisolatie, de vervanging van enkel glas en inefficiënte verwarmingsinstallaties en innovaties in de sector zorgen er tegen 2020 onder andere voor dat het energiegebruik van het gebouwenpark aanzienlijk daalt.
 - Tegen 2020 beantwoorden nieuwbouwwoningen aan de optimale energieprestatienorm.
 - (...) een substantiële verhoging van de woonkwaliteit in 2020 door halvering t.a.v. 2006 van het aandeel van de bevolking dat een woning betreft met twee of meer structurele gebreken en/of een gebrek aan basiscomfort, o.a. door de creatie van minstens 43.000 bijkomende sociale huurwoningen zoals bepaald in het decreet grond- en pandenbeleid.

De Vlaamse Woonraad stelt tot zijn tevredenheid vast dat de eerste twee doorbraken (met betrekking tot de eco-efficiëntie) integraal werden opgenomen als operationele kortetermijndoelstelling wonen en bouwen (blz. 37, §2.10).

De doorbraak met betrekking tot de verhoging van de woningkwaliteit wordt in de ontwerpstrategie herleid tot de bouw van de in het decreet grond- en pandenbeleid voorziene 43.000 sociale huurwoningen, 21.000 sociale koopwoningen en 1.000 sociale kavels.

Uit de nulmeting van de kernindicatoren Pact 2020 (blz. 184-185) blijkt echter dat bijna een kwart van de bevolking in het Vlaamse Gewest (ca. 1,5 miljoen inwoners) zegt in 2007 in een huis met twee of meer structurele problemen te wonen, een gebrek te hebben aan basiscomfort en/of een gebrek aan ruimte. Dat aandeel is tussen 2006 en 2007 toegenomen. De grootste kwaliteitsproblemen stellen zich op de private huurmarkt. De geplande bouw van 65.000 bijkomende sociale woningen zal –hoe belangrijk ook– niet volstaan om de ambitie inzake de verbetering van de woningkwaliteit uit het Pact 2020 volledig waar te maken.

De Vlaamse Woonraad vraagt daarom dat de doorbraak inzake woningkwaliteit integraal wordt opgenomen in de VSDO en dat wordt aangegeven door middel van welke bijkomende acties men

⁹ Waar mogelijk SMART geformuleerd (Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch, Tijdsgebonden)

¹⁰ Pact 2020, Kernindicatoren nulmeting 2010.

deze wenst te realiseren. Dit is van belang omdat in de onderste segmenten van de woningmarkt vaak sprake is van een gecumuleerde problematiek (slechte woonkwaliteit, sociale achterstelling, problemen met de betaalbaarheid enz.).

b) Daarnaast bevat het Pact 2020 een **VIA-doorbraak die onrechtstreeks betrekking heeft op duurzaam wonen**, nl. de doelstelling dat in 2020 elk gezin in Vlaanderen minstens over een inkomen dient te beschikken dat de Europese armoederisicodrempel¹¹ bereikt.

In 2007 bedroeg het armoederisico in Vlaanderen 10,9%. Het armoederisico bij huurders (21,9%) is bijna drie maal hoger dan bij eigenaars (7,9%).¹² De woonkosten nemen een hele hap uit het gezinsbudget. Eén op vijf (18%) private huurders beschikt over een equivalent resterend inkomen¹³ van minder dan 500 euro per maand. Dat is onvoldoende is om menswaardig te leven.¹⁴

De Vlaamse Woonraad vraagt daarom dat deze doorbraak wordt opgenomen in de VSDO en dat wordt aangegeven door middel van welke bijkomende acties men deze wenst te realiseren. De Vlaamse Woonraad pleit in dit verband onder meer voor de invoering van een verruimd huursubsidiestelsel met garanties inzake woonkwaliteit.¹⁵

5. Bespreking van de acties ‘bouwen en wonen’

De Vlaamse Woonraad wenst volgende opmerkingen te formuleren m.b.t. een aantal van de voorgestelde acties ‘bouwen en wonen’:

a) **Algemeen: gebrek aan samenhang tussen de strategische en operationele doelstellingen en de acties** (cf. supra, §3 van dit advies)

b) **Algemeen: focus op de ecologische dimensie:** De ontwerpstrategie bevat 9 acties die het transitieproces duurzaam wonen en bouwen vorm moeten geven (blz. 45-49, §2.1). De Vlaamse Woonraad meent dat dit op zich zinvolle acties kunnen zijn. De Vlaamse Woonraad stelt echter vast dat de voorgestelde acties inzake bouwen en wonen (blz. 45-49, §2.1) vooral betrekking hebben op de ecologische dimensie.

– Met uitzondering van actie 11 (nieuwe woonvormen) komt de sociale dimensie weinig aan bod. Dit wordt enigszins opgevangen door de verwijzing naar de uitvoering van het Vlaams

¹¹ Aangenomen wordt dat personen die moeten rondkomen met een inkomen dat lager ligt dan 60 procent van het beschikbare mediaaninkomen een verhoogd risico op armoede lopen. Concreet lag die drempel in 2007 in België voor een alleenstaande op 10.539 euro per jaar of 878 euro per maand. Omgerekend is dat voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen 1.844 euro per maand.

¹² Studiedienst van de Vlaamse Regering (2009) *VRIND 2009. Vlaamse Regionale Indicatoren*. Brussel, Studiedienst van de Vlaamse Regering.

¹³ Dit is het inkomen dat overblijft na betaling van de woonuitgaven

¹⁴ Zie o.a. Storms, B. & Van den Bosch, K. (2009) *Wat heeft een gezin minimaal nodig? Een budgetstandaard voor Vlaanderen*. Antwerpen, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, CSB-Bericht mei 2009.

¹⁵ Zie ons advies ‘Huursubsidie voor kandidaat-huurders sociale huisvestingsmaatschappijen’ van 26 januari 2010

actieplan armoedebestrijding (blz. 95-96, §8.3). Hierin worden diverse acties opgesomd die bv. de toegang tot betaalbaar wonen en betaalbare energie moeten bevorderen. Door dit via een algemene verwijzing in een afzonderlijke paragraaf te vermelden, lijkt het echter alsof dit van ondergeschikt belang is in het kader van duurzaam bouwen en wonen. Het tegendeel is echter waar: de oudste, minst kwalitatieve, meest energievervlindende woningen worden veelal bewoond door de meest kwetsbare bevolkingsgroepen. Bijzondere aandacht voor de sociale dimensie van duurzaam wonen is dus noodzakelijk (bv. eisen m.b.t. energieprestaties van woningen verzoenen met de betaalbaarheid en de garantie op een minimale woonkwaliteit).

- Actie 13 stelt dat de bouwsector aandacht dient te hebben voor mens en milieu, en goed moet presteren op economisch vlak. De Vlaamse Woonraad onderschrijft deze doelstelling, maar vindt in de ontwerpstrategie weinig maatregelen terug die aangeven hoe deze ambitie zal worden waargemaakt –onder meer wat betreft de economische aspecten.

Om bovenstaande redenen beveelt de Vlaamse Woonraad aan om in §2.1. ‘Transitie Duurzaam wonen en bouwen’ bijkomende acties op te nemen die expliciet verwijzen naar de sociale en economische dimensie van duurzaam wonen.

d) **Actie 8: een maatstaf voor duurzame bouwprojecten:** De Vlaamse Woonraad merkt op dat bestaande duurzaamheidslabels (bv. BREEAM¹⁶) op heden reeds facultatief toegepast worden voor de oprichting van gebouwen in Vlaanderen, ook door buitenlandse ondernemingen die hiermee internationaal vertrouwd zijn. Het is essentieel dat deze bestaande labels in de toekomst ook nog in Vlaanderen kunnen worden gehanteerd. De aansluiting van dit Vlaamse instrument bij de World Green Building Council¹⁷ is dan ook wenselijk om de nodige samenhang met internationale initiatieven op dit vlak te bekomen. Het is van belang dat dit een facultatief systeem blijft.

6. Inclusief en gecoördineerd beleid

Een beleid ter bevordering van duurzame ontwikkeling is per definitie een inclusief (vanuit gezamenlijke doelstellingen doorwerkend naar de diverse beleidsdomeinen) en gecoördineerd (afstemming tussen de beleidsdomeinen) beleid.

De Vlaamse Woonraad vraagt daarom een optimale afstemming na te streven tussen de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling, het aangekondigde grond- en pandenbeleidsplan en woonbeleidsplan Vlaanderen¹⁸ en diverse andere regelgeving en beleidsplannen die raakvlakken hebben met duurzaam wonen (o.a. Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, actieplan energie-efficiëntie).

¹⁶ <http://www.breeam.org/>

¹⁷ <http://www.worldgbc.org/>

¹⁸ Beleidsnota wonen 2009-2014: OD 1.1. Beschikbare ruimte inschakelen in een duurzame woonbeleidsvisie

De Vlaamse Woonraad is in dit verband verheugd dat in het ontwerp van decreet houdende wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen (princiepelijk goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 23 juli 2010) minimale energetische prestaties worden toegevoegd aan de elementaire kwaliteitseisen waaraan een woning moet voldoen (art. 32 van het ontwerp), maar onderstreept de noodzaak van een doordachte invoering¹⁹.

7. Besluit

De Vlaamse woonraad hecht veel belang aan duurzame ontwikkeling en waardeert de inspanningen van de Vlaamse Regering om via voorliggende ontwerpstrategie te komen tot een coherent en beleidsdomein-overschrijdend beleid inzake duurzame ontwikkeling. Het ontwerp van de VSDO kan hiertoe een essentiële stap vormen, maar heeft nood aan een kwalitatieve uitdieping, en het wegwerken van een aantal hiaten op inhoudelijk en methodologisch vlak.

Gezien het belang van duurzaam wonen en bouwen, is de Vlaamse Woonraad van mening dat er op dit vlak bijkomende inspanningen moeten worden geleverd. Dit veronderstelt een gedragen beleidsvisie en een gedegen, planmatige aanpak waarbij duidelijke strategische keuzes worden gemaakt en geoperationaliseerd. De Vlaamse Wooncode en de visienota van het transitie management duurzaam wonen en bouwen bieden hiervoor de nodige aanknopingspunten.

Daarnaast stelt de Vlaamse Woonraad dat er op het vlak van duurzaam bouwen en wonen een goed evenwicht moet worden nagestreefd tussen de sociale, de ecologische en de economische dimensie.

Beide zaken dienen verder te worden uitgewerkt in de definitieve VSDO.

Tot slot vraagt de Vlaamse Woonraad een optimale afstemming na te streven tussen de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling, het Woonbeleidsplan Vlaanderen, het grond- en pandenbeleidsplan en andere beleidsplannen die raakvlakken hebben met duurzaam wonen.

¹⁹ Zo dienen de sociale gevolgen van de meerkost te worden opgevangen (om de betaalbaarheid van de (huur)woning te garanderen) en dient een totaalaanpak te worden nagestreefd (waarbij naast een verhoogde energie-efficiëntie wordt gestreefd naar het remediëren van de andere gebreken)